

ชุดโครงการ
การพัฒนาระบบสวัสดิการ
สำหรับคนจนและคนก้อยโอกาสในสังคมไทย

รายงานวิจัยกรณีศึกษา
กลุ่มผู้ประกอบอาชีพอิสระรายย่อย

สภาพชีวิตของกลุ่มคนจนอาชีพประมงในลุ่มแม่น้ำอิง
อำเภอเทิง อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

กำเนิน วงศ์วุฒิ และคณะ

หัวหน้าโครงการ

ดร.สมชาย ธีรประเสริฐ

นักวิจัยหลัก

วิทยากร เขียวกุล

ภายใต้การสนับสนุนของ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

รายงานวิจัยย่อยฉบับสมบูรณ์

สภาพชีวิตของกลุ่มคนจนอาชีพประมงในลุ่มแม่น้ำอิง
อำเภอเทิง อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัย

ดำเนิน วงศ์วุฒิ และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ชุดโครงการ การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย

ธันวาคม 2546

คำนำจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เห็นความสำคัญของปัญหาและแนวทางในการบรรเทาปัญหาของคนจนและคนด้อยโอกาสและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม จึงได้สนับสนุน "โครงการการพัฒนาแบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย" ประกอบด้วยการวิจัยสถานภาพของคนจนและคนด้อยโอกาส 5 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแรงงาน กลุ่มอาชีพอิสระ กลุ่มคนนอกวัยทำงาน และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส/กลุ่มเสี่ยงและผู้ประสบปัญหาทางสังคม ซึ่งได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ 10,000 ราย และข้อมูลเชิงคุณภาพจากกรณีศึกษาจำนวน 110 กรณี และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

ผลงานทั้งหมดที่ได้จากชุดโครงการการพัฒนาแบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย ได้นำเสนอเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนจน ให้เห็นภาพที่เคลื่อนไหวของสภาพความเป็นอยู่ ความด้อยโอกาส ไร้ที่พึ่ง การเชื่อมโยงให้เห็นบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างคนจนคนด้อยโอกาสกับชุมชน (มิติสังคม) ระบบการทำมาหากิน (มิติเศรษฐกิจ) และมีการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง (มิติการเมือง) การให้ภาพเชิงประวัติศาสตร์ ที่ย้อนให้เห็นว่าเดิมวิถีชีวิตของเขาเป็นอย่างไร และต่อมาเกิดอะไรขึ้นที่เป็นจุดหักเหที่ทำให้วิถีชีวิตของเขาตลอดจนบริบทของเขาเปลี่ยนแปลงไป การวิเคราะห์ว่าผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์นั้นๆ (เช่น การสร้างเขื่อน การตั้งเขตนิคมอุตสาหกรรม การตัดถนนเข้ามาในพื้นที่ ฯลฯ) เกิดผลอย่างไรต่อวิถีการทำมาหากิน ความสัมพันธ์เครือข่ายทางสังคม อำนาจต่อรอง คุณภาพชีวิตโดยรวม เพื่อชี้ให้เห็นการปรับตัวในมิติต่างๆ (เช่น การอพยพ การเปลี่ยนอาชีพ ฯลฯ) เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่เป็นจุดหักเหแล้ว ทำไมคนบางกลุ่มปรับตัวและหลุดพ้นจากภาวะยากจนด้อยโอกาสได้ แต่ทำไมคนบางกลุ่มก้าวไม่พ้น ปัญหาของคนจนคนด้อยโอกาสทั้ง 5 กลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ จะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไร โครงการนี้ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับแบบสวัสดิการที่เหมาะสม สวัสดิการที่คนจนต้องการ กลไกที่สามารถเข้าถึงปัญหาของกลุ่มคนเป้าหมายได้ ทั้งองค์กรชุมชน ครอบครัว องค์กรรัฐ ฯลฯ ตลอดจนข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ปัญหาความยากจนของสังคมไทย

สกว. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานของชุดโครงการวิจัยนี้ จะทำให้เกิดคิด มุมมองอีกด้านหนึ่งในการจัดสวัสดิการและแนวทางการแก้ไขปัญหาความยากจน ที่มองความเชื่อมโยงระหว่างมิติทางเศรษฐกิจกับมิติทางสังคม ซึ่งเป็นการเสริมเติมองค์ความรู้ในเรื่องความยากจนของประเทศไทย สกว. จึงหวังว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลายจะสามารถนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปพิจารณาใช้ประโยชน์ในการดำเนินการ เพื่อกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างรอบคอบรอบด้านต่อไป

ปิยะวุฒิ

(ศาสตราจารย์ ดร. ปิยะวุฒิ บุญ-หลง)

ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

คำนำของหัวหน้าโครงการ

โครงการการพัฒนากระบวนวิธีจัดการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย ได้แบ่งรายงานออกเป็นสามระดับ ในระดับพื้นที่มีงานกรณีศึกษาต่างๆ 110 กรณี ในระดับภาพรวมของคนจนแต่ละกลุ่มมีรายงานหลัก 5 รายงาน และในระดับภาพรวมทั้งประเทศมีรายงานสรุปบทสังเคราะห์อีก 1 ฉบับ

ถ้าเปรียบรายงานฉบับสรุปสังเคราะห์ภาพรวมเสมือนป่าใหญ่ รายงานหลัก 5 รายงานก็เปรียบเสมือนส่วนของป่าหรือเขตของป่า 5 เขต ส่วนรายงานกรณีศึกษาก็เปรียบเสมือนไม้แต่ละพันธุ์หรือแต่ละต้น

งานกรณีศึกษาจึงแสดงให้เห็นภาพชีวิตจริงของคนจนในแต่ละประเภท ที่สะท้อนออกมาผ่านสายตาผ่านการสังเกตการณ์ ผ่านการมีส่วนร่วม ของนักวิจัยกรณีศึกษา

งานกรณีศึกษาปรากฏให้เห็นสีสันและความเป็นจริงของรูปธรรมของชีวิตคนจนที่มีความหลากหลายและซับซ้อน แต่ละเรื่องแต่ละกรณีเปรียบประดุจแต่ละฉากแต่ละตอนของละครชีวิต ละครชีวิตที่เขียนบทด้วยกลไกและโครงสร้างทางสังคมทุนนิยม สร้างให้คนจนเล่นบทที่น่ารังเกียจของสังคมทุนนิยม

ปราชญ์ของทุนนิยมจึงมีคำกล่าวว่า “คนจนมักจะถูกเป็นเหยื่อของคนจนเสมอ” ใช่สิ! ถ้าคนจนจะมองหาเหยื่อ ก็มีแต่คนจนด้วยกันเท่านั้นที่จะเป็นเหยื่อได้ ส่วนคนรายนั้น ล้วนมีเงิน มีอำนาจ มีความสามารถ มีอาวุธและบริวาร ที่จะป้องกันตนเอง ยากที่จะตกเป็นเหยื่อของคนจน แต่ถ้าพิจารณาให้ไกลไปกว่าคำกล่าวนี้อาตัม สมิธ นักปรัชญาเศรษฐศาสตร์ทุนนิยมก็กล่าวว่า คนในสังคมทุนนิยมจะรวยจะจนก็ขึ้นอยู่กับปริมาณแรงงานที่เขาควบคุมได้หรือซื้อหามาได้ เพราะฉะนั้น คนจนผู้ขายแรงงานก็คือเหยื่อของระบบที่คนรายนำไปใช้สร้างความร่ำรวยให้ตนเอง ดังนั้น คนจนจึงตกเป็นเหยื่อของคนรวยมากกว่าตกเป็นเหยื่อของคนจนด้วยกัน

กรณีศึกษาต่างๆได้สะท้อนให้เห็นว่า คนจนกลุ่มใดที่ยากจน ด้วยสาเหตุของทำที่ต่อชีวิต สาเหตุจากการขาดปัจจัยการผลิต หรือสาเหตุจากความสัมพันธ์ที่เลื่อมล้ำ ภายใต้โครงสร้างของทุนนิยม

ในสังคมทุนนิยมที่คนชนชั้นบนกุมอำนาจรัฐอย่างเหนียวแน่น ยังไม่เคยเห็นกรณีประเทศใดที่สามารถลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่ในประเทศทุนนิยมที่อำนาจรัฐถูกจัดสรรปันส่วนให้คนชั้นกลางและคนชั้นล่างมีส่วนร่วมในอำนาจรัฐ ประเทศนั้นก็จะสามารถลดความเหลื่อมล้ำลงได้อย่างมีนัยสำคัญ

ปัญหาความยากจนจึงไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่เพียงเรื่องรายได้ แต่มันมีปริบทลึกลงไปถึง สิทธิและโอกาส อำนาจ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วย ประวัติศาสตร์สังคมจากทุกประเทศยืนยันในสังขรณ์ว่า คนจนไม่เคยลดความยากจนลงได้โดยปราศจากการต่อสู้ ไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้กับตัวเองและต่อสู้กับกลุ่มคนและชนชั้นที่ได้เปรียบและเอารัดเอาเปรียบ

ตำนานการต่อสู้ดิ้นรนของคนจนไทยมีประวัติมายาวนาน หลายยุคหลายสมัย และเพื่ออนาคตที่ดีกว่า คนจนทั้งหลายมีแต่จะต้องต่อสู้ต่อไป เพื่อความเป็นไทและปากท้องของคนจนเอง

ในฐานะหัวหน้าโครงการ ผมขอขอบคุณนักวิจัยรุ่นใหม่ที่เป็นนักวิจัยกรณีศึกษาทุกท่าน ท่านทุกคนได้ปฏิบัติการกิจเรื่องคนจนอย่างดียิ่ง ท่านคือผู้ถือโคมฉายที่ส่องให้เห็นคนจนในหลืบในซอก ที่ก่อนหน้านี้ใครๆมักจะมองไม่เห็น ขอให้ทุกท่านจงเป็นมิตรที่ดีของคนจนและปรารถนาดีต่อคนจนตลอดไป

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ
หัวหน้าโครงการ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจสภาพปัญหา สาเหตุการดำรงชีวิตของกลุ่มคนจนอาชีพประมง
ลุ่มแม่น้ำอิง และรูปแบบในการแก้ปัญหาด้วยการช่วยเหลือกันเองของกลุ่ม ตลอดจนการเข้าถึงระบบบริการ
ของภาครัฐและองค์กรเอกชน

จากการสำรวจสภาพชีวิตของคนกลุ่มนี้ พบว่า มีการใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ส่วนมากจะประสบปัญหา
ในด้านรายจ่ายเนื่องจากครอบครัวขาดอาชีพเสริมที่จะเพิ่มรายได้ให้เพียงพอต่อค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้ต้อง
หาแนวทางในการจับปลาให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสภาพแวดล้อม และปัญหา
ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของกลุ่มประมงลุ่มแม่น้ำอิงคือ ถูกกลุ่มคนบางกลุ่ม บางหมู่บ้านที่น้ำแม่อิงไหลผ่าน
จำกัดหรือหวงห้ามไม่ให้หาปลา ทั้งๆที่เป็นแหล่งน้ำสาธารณะ (ในแม่น้ำอิง) เพื่อทำการเปิดให้หาปลาเพื่อเก็บ
เงิน ทำให้มีที่หาปลาน้อยลง ต้องไปหาไกลขึ้น รวมทั้งมีบุคคลที่กระทำการผิดกฎหมาย เช่น การใช้ระเบิด การ
ใช้ไฟฟ้าจี้ เป็นต้น

สำหรับรูปแบบการแก้ปัญหาตนเองของกลุ่ม พบว่าแทบจะไม่มีเลย ทั้งนี้แม้มีก่อตั้งบ้างก็ไม่ประสบ
ความสำเร็จ เนื่องจากไม่มีผู้ที่คอยสนับสนุน ให้ความรู้ หรือเป็นแกนนำในการก่อตั้ง รวมทั้งกลุ่มคนส่วนใหญ่
เป็นกลุ่มที่ได้รับการศึกษาน้อย และไม่สามารถจะจัดการหรือไม่มีรูปแบบในการแก้ปัญหาได้จริง ทำให้ไม่
สามารถพัฒนาวิถีชีวิต พัฒนาอาชีพ และความเป็นอยู่ของตนได้

ด้านสวัสดิการและการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการในด้านการ
รักษาพยาบาล ส่วนด้านประมงสงเคราะห์หรือการช่วยเหลือในด้านอื่นมีน้อยมากจนถึงไม่มีเลย ดังนั้น คนกลุ่ม
นี้จึงต้องการที่จะได้รับสวัสดิการและการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐและองค์กรเอกชนในเรื่องการประกัน
การว่างงาน การประกันด้านการศึกษา และอื่นๆ

สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ ได้ผลการวิจัยดังนี้

(1) กลุ่มคนยากจนที่ประกอบอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง ร้อยละ 84.71 ประกอบอาชีพนี้สืบต่อกันมา
จนชั่วลูกชั่วหลาน ร้อยละ 9.41 ย้ายถิ่นฐานมาจากแหล่งอื่น และอีกร้อยละ 5.88 มาแต่งงานกับลูกหลาน
ชาวประมง

(2) กลุ่มชาวประมงลุ่มแม่น้ำอิง ร้อยละ 64.71 ประกอบอาชีพประมงหาปลาอย่างเดียว ร้อยละ
31.76 มีอาชีพเสริม เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน รับจ้าง ตีผึ้ง จับปู ฯลฯ อีกร้อยละ 3.53 ใช้อาชีพประมงเป็นอาชีพ
เสริม หาเป็นบางฤดู และมักจะจับปลาแบบผิดกฎหมาย มีนายทุนหนุนหลัง

(3) กลุ่มชาวประมงลุ่มแม่น้ำอิง ร้อยละ 60 มีฐานะยากจนมาก และกว่าร้อยละ 34.12 มีฐานะยากจน
ที่เหลืออีกร้อยละ 5.88 มีฐานะพออยู่พอกิน

(4) กลุ่มชาวประมงลุ่มแม่น้ำอิง ร้อยละ 80 ไม่กู้เงินจากกองทุนใดๆและภาคเอกชน สาเหตุมาจากการขาดความเชื่อถือและกลัวไม่มีเงินใช้หนี้ แต่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ดิ้นหนีจากร้านค้าของชำในหมู่บ้าน
เพราะต้องซื้อของกินของใช้ที่จำเป็นในครัวเรือน

(5) กลุ่มชาวประมงลุ่มแม่น้ำอิง ร้อยละ 94.12 มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา บุตรได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 69.41 ในระดับอนุปริญา ร้อยละ 2.35 นอกนั้นไม่ได้เรียนต่ออีก ร้อยละ 28.24

(6) ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรใดๆ สวัสดิการที่ได้รับจากภาครัฐคือ สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล ร้อยละ 69.41 มีบัตรสงเคราะห์ ร้อยละ 4.71 มีบัตรประกันสุขภาพ ร้อยละ 11.76 ไร้บัตรทอง ร้อยละ 14.12 ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือ ด้านประชาสงเคราะห์อำเภอให้ความช่วยเหลือเป็นบางครั้ง ผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือมีเพียงร้อยละ 4.71 เท่านั้น ที่เหลืออีก 95.29 ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือ

(7) ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ ขาดวัสดุเครื่องมือที่ทันสมัยในการจับปลา

(8) ไม่มีการร่วมมือในลักษณะกลุ่มอาชีพ ขาดข้อมูลข่าวสาร ขาดระบบประกันสังคม

สารบัญ

คำนำสกว.

คำนำหัวหน้าโครงการ

บทคัดย่อ

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 คำถามหลักของการวิจัย	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
1.5 ขอบเขตของการวิจัย	2
1.6 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	2
1.7 งบประมาณที่ใช้ในการวิจัย	2
1.8 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	3

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การพัฒนา	4
2.2 สวัสดิการ	4
2.3 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับสวัสดิการ	5
2.4 เกณฑ์คุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐาน	8
2.5 แนวคิดการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ	9
2.6 แนวคิดการพึ่งตนเอง	10

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

12

บทที่ 4 ผลการวิจัย

4.1 ลักษณะภูมิประเทศ	14
4.2 ลักษณะภูมิอากาศ	14
4.3 สภาพชีวิตและสาเหตุปัญหาการดำรงชีพ	16
4.4 ความต้องการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชน	18

สารบัญ(ต่อ)

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	20
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	21
5.3 ข้อเสนอแนะ	22
 บรรณานุกรม	 23
 ภาคผนวก	 24

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

กลุ่มประชากรที่ตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำอิง ในเขตพื้นที่ อำเภอเทิง อำเภอขุนตาล จังหวัด เชียงราย มีประมาณ 600 ครัวเรือน ที่ประกอบอาชีพอิสระ โดยประกอบอาชีพจับปลาในลำน้ำอิง เพื่อยังชีพและจำหน่ายเป็นรายได้หลักของครอบครัว ซึ่งถือได้ว่าเป็นคนจนอีกกลุ่มหนึ่งที่ขาดการเหลียวแล และเอาใจใส่จากภาครัฐและองค์กรเอกชน ในอดีต กลุ่มชาวบ้านที่ประกอบอาชีพหาปลาในลำน้ำแม่อิงได้ใช้วิธีการจับปลาโดยอาศัยการปักเบ็ด หว่านแห ดักนั่ง ลงเบ็ดราว ในเวลาน้ำขึ้นหรือน้ำลง และในแต่ละเดือนจะมีการตกปลาโดยคนทั้งหมู่บ้านร่วมกันหาปลาในแม่น้ำโดยใช้อุปกรณ์หลายชนิดตามแต่จะหาได้ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ของคนในชนบท มีรายได้แบบพอเพียง

ต่อมา เมื่อค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้การจับปลาเริ่มเป็นแบบธุรกิจ ต้องการจำนวนที่มากขึ้น วิธีการจับปลาเริ่มมีความหลากหลาย ใช้อุปกรณ์ที่มีความทันสมัยมากขึ้น เรือที่ใช้ต้องติดเครื่องยนต์เนื่องจากต้องหาถิ่นให้ไกลกว่าเดิมเพราะแหล่งที่เคยหาปลาได้เริ่มขาดแคลน ในขณะที่ราคาปลาไม่สูงขึ้น จากการที่ตลาดถูกแย่งจากพ่อค้าปลาคณกลางที่นำปลาจากการเลี้ยงในบ่อเลี้ยง ทำให้วิถีชีวิตของคนหาปลาเริ่มเปลี่ยนไป ประเพณีการหาปลาหายไปพร้อม ๆ กับการที่ผู้คนเริ่มแก่งแย่งแข่งขันกันในการหาปลาเพื่อให้ได้จำนวนมาก นั่นหมายถึงรายได้ที่มากขึ้นพอเพียงต่อการครองชีพ ดังนั้น จึงไม่คำนึงถึงวิธีการและอุปกรณ์ที่ใช้หาปลาว่าจะเกิดผลเสียต่อสัตว์น้ำ ไม่คำนึงถึงอนาคตว่าจะมีปลาให้จับหรือไม่ ฉะนั้นในปัจจุบันการจับปลาในลำน้ำแม่อิงเริ่มมีปัญหามากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากปลาที่จับได้เริ่มลดลง ทำให้รายได้จากการจับปลาขายไม่แน่นอน ประกอบกับภาวะค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น รายได้ไม่พอเพียงกับรายจ่าย ความเป็นอยู่เริ่มขาดแคลนมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบัน อาชีพหาปลา (ประมงน้ำจืด) ของชุมชนที่นี่ มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ทั้งวิถีการดำรงชีวิตที่ต้องแก่งแย่งเพื่อหารายได้ให้พอเพียงต่อการยังชีพ แนวทางในการจับปลาจึงเปลี่ยนไป วิธีการและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจับปลามีมากขึ้น อีกทั้งไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดต่อสภาพแวดล้อม ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสัตว์น้ำ เพียงต้องการให้ได้มาซึ่งจำนวนปลาที่มากขึ้น ดังนั้นกลุ่มชาวประมงส่วนหนึ่งจึงตกอยู่ในภาวะที่เดือดร้อน เขาเหล่านี้ต้องการให้รัฐช่วยเหลืออะไร อย่างไร พอหรือไม่ และรูปแบบการให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสมที่ทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชน ที่ต้องส่งเสริมให้ความรู้ ฟื้นฟู และดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงาม วิถีชีวิตแบบชนบท และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนกลุ่มนี้พ้นจากการเป็น “กลุ่มเสี่ยงทางสังคม”

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพและสาเหตุของปัญหาการดำรงชีวิตของกลุ่มคนจนอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง
2. เพื่อศึกษารูปแบบในการแก้ปัญหาด้วยการช่วยเหลือกันเองของคนจนอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง
3. เพื่อศึกษาปัญหา โอกาส ช่องทาง และรูปแบบในการให้ความช่วยเหลือการเข้าถึงระบบบริการของรัฐและองค์กรเอกชน ตามความต้องการของกลุ่มคนจนอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง

1.3 คำถามหลักของการวิจัย

1. สภาพและปัญหาชีวิตของกลุ่มคนจนอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิงเป็นอย่างไรและควรช่วยเหลือแก้ไขด้านใดบ้าง?
2. รูปแบบที่เหมาะสมในการให้ความช่วยเหลือกันเองและมีประสิทธิภาพควรมีลักษณะอย่างไร โดยใครบ้าง และจะช่วยในระดับใด

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิต การทำมาหากิน และรูปแบบวิธีการจัดการกับปัญหาของกลุ่มประกอบอาชีพประมงน้ำจืดลุ่มแม่น้ำอิง
2. ได้รู้สภาพปัญหาในระบบการจัดการ ด้านบริการของรัฐ และแนวทางการปรับปรุงการให้ความช่วยเหลือ
3. เกิดเครือข่ายข้อมูลเพื่อกลุ่มอาชีพประมงลุ่มน้ำอิง

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่ ที่ดำเนินการวิจัยตามโครงการครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ของ บ้านหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 12 หมู่ที่ 15 ตำบลเวียง อำเภอเทิง บ้านหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 8 และหมู่ที่ 11 ตำบลด้า อำเภอขุนตาล บ้านหมู่ที่ 6 หมู่ที่ 10 ตำบลยางฮอม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย
2. กลุ่มเป้าหมายที่ทำการศึกษาได้แก่ ประชากรที่ประกอบอาชีพประมงลุ่มน้ำแม่อิงในเขต อำเภอเทิง และอำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2544 - มีนาคม พ.ศ.2545

1.6 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2544 - มีนาคม พ.ศ.2545

1.7 งบประมาณที่ใช้ในการวิจัย

งบประมาณที่ใช้ในการวิจัย 40,000 บาท

1.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์

"คนจนและคนด้อยโอกาส" หมายถึง กลุ่มอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง อำเภอเทิง อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

"ปัญหา" หมายถึง สภาพการณ์หรือสิ่งที่กลุ่มอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิงประสบและเห็นว่าทำให้เกิดผลเสียหรือเป็นอุปสรรคต่อตนเอง

"แบบสัมภาษณ์" หมายถึง แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเกี่ยวกับการพัฒนาระบบ สวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย กรณีศึกษา กลุ่มอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง อำเภอเทิง อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย

สนองในความต้องการระดับแรกให้ได้ก่อนและหากเวลาใดที่ความต้องการระดับแรกไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดการเรียกร้องเพื่อกลับไปสู่ความต้องการในระดับแรกอีก

2. ทฤษฎี X และทฤษฎี Y (McGregor's Theory x and Theory y) ได้เสนอแนวคิดที่ว่าธรรมชาติของมนุษย์มี 2 ลักษณะ เรียกว่าทฤษฎี X ที่มองพฤติกรรมมนุษย์ในแง่ลบ และทฤษฎี Y ที่แก้ไขข้อบกพร่องของทฤษฎี X ซึ่งอาจสรุปข้อแตกต่างได้ดังนี้

ทฤษฎี X	ทฤษฎี Y
1.โดยธรรมชาติมนุษย์ไม่ชอบทำงานเมื่อมีโอกาสจะหลีกเลี่ยงงาน	1.การทำงานเป็นเรื่องธรรมดาเช่นเดียวกับการพักผ่อน
2.มนุษย์ชอบที่จะถูกบังคับ ควบคุมหรือลงโทษเพื่อให้ได้งาน	2.มนุษย์จะปฏิบัติงานด้วยตนเอง และควบคุมตัวเองถ้าเขายอมรับในเป้าหมายของงาน
3.มนุษย์มักจะหลบหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ	3.มนุษย์เรียนรู้ที่จะยอมรับ คำนวณและมีความรับผิดชอบ
4.มนุษย์ขาดความกระตือรือร้นในงาน	4.มนุษย์มีความสร้างสรรค์ และมีความสามารถในการตัดสินใจ

3. ทฤษฎีจูงใจ-ค้ำจุน (Herzberg's Motivation – Hygiene Theory) ศาสตราจารย์เฮิร์สเบอร์ก ได้ทำการวิจัยเรื่องการจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยผลการวิจัยได้เสนอทฤษฎีจูงใจ-ค้ำจุน หรืออาจเรียกว่าทฤษฎีองค์ประกอบคู่ โดยที่เราเชื่อว่าคนมีความสัมพันธ์กับงานและทัศนคติที่มีต่องานจะมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของงานหรือความล้มเหลวของงาน เขาได้พิสูจน์โดยตั้งคำถามว่า “คนต้องการอะไรจากงาน” ซึ่งกลุ่มตัวอย่างจากกลุ่มที่ชอบงานของตนเอง กับกลุ่มที่ไม่ชอบงานของตนเอง พบว่ากลุ่มที่ชอบงานจะมีคำตอบตรงกันข้ามกับกลุ่มที่ไม่ชอบงาน กลุ่มที่ชอบงานจะพยายามสร้างความรู้สึกรักของตนเอง ส่วนกลุ่มที่ไม่ชอบงานก็จะโทษไปที่ส่วนต่าง ๆ รอบตัว เช่น นโยบายและการบริหาร การบังคับบัญชา สภาพการทำงาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าองค์ประกอบที่นำไปสู่ความรู้สึกพึงพอใจ และไม่พึงพอใจในงานที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความเป็นอยู่นั้น มีหลายประการ สามารถจัดเป็น 2 กลุ่มปัจจัย ปัจจัยที่ป้องกันหรือค้ำจุนไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจหรือทอดถอนใจไม่อยากทำงานอันเนื่องมาจากภาวะแวดล้อม เรียกว่า ปัจจัยค้ำจุน ส่วนปัจจัยที่ทำให้คนเกิดความพึงพอใจในงาน เรียกว่า ปัจจัยจูงใจ

ปัจจัยจูงใจ มีองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับงานโดยตรง ประกอบด้วย

- (1) ความสำเร็จของงาน
- (2) การยอมรับนับถือ
- (3) ลักษณะของงาน
- (4) ความรับผิดชอบ

(5) ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน

ปัจจัยค่าจูน มีองค์ประกอบที่มักนำไปสู่ความไม่พึงพอใจในงานแต่สามารถทำให้คนไม่เกิดความท้อถอยในงาน โดยไม่จำเป็นต้องจูงใจ ประกอบด้วย

- (1) นโยบายองค์กรและการบริหาร
- (2) การบังคับบัญชา
- (3) ความสัมพันธ์ภายในองค์กร : ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน
- (4) สภาพการทำงาน
- (5) เงินเดือน
- (6) ความมั่นคงในการทำงาน
- (7) ความเป็นอยู่ส่วนตัว
- (8) ฐานะของอาชีพ

ปัจจัยจูงใจ-ค่าจูน เป็นปัจจัยที่ควบคู่กัน โดยปัจจัยค่าจูนเป็นปัจจัยพื้นฐาน หากเทียบกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ของ Maslow จะเทียบได้กับลำดับขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 3 คือ ความต้องการด้านร่างกาย ความมั่นคง ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การได้รับการยอมรับและความรัก ส่วนปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยที่มีชื่อเสียง ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (สุรางค์รัตน์ วศินารมณ : 2538)

4. ทฤษฎีความสำเร็จ (McClelland's Achievement Affiliation and Power Motives) แมคเคลแลนด์ จำแนกความต้องการของมนุษย์ 3 ประการคือ

- 4.1 ความต้องการความสำเร็จ
- 4.2 ความต้องการความรัก ความเห็นใจ ความผูกพัน ความเป็นพวกพ้อง
- 4.3 ความต้องการอำนาจบารมี

แมคเคลแลนด์ พบว่า คนที่ประสบความสำเร็จในงานเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ มีการแก้ปัญหาเมื่อได้รับผลกระทบในงาน ขอบแข่งขันและท้าทาย และมีความต้องการด้านอำนาจมากกว่าความต้องการในการเห็นใจ ความผูกพัน ซึ่งทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าความต้องการความสำเร็จมีความจำเป็นกับผู้ปฏิบัติงานระดับต้นส่วนระดับผู้บริหาร มีความต้องการอำนาจบารมีมากกว่า

5. ทฤษฎีความคาดหวัง (Vroom's Expectancy Theory) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่ว่าความคาดหวังที่มีต่องานจะทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จ องค์ประกอบสำคัญของทฤษฎี คือ

5.1 ความคาดหวัง (Expectancy) คือ การที่บุคคลรับรู้ถึงความเป็นไปได้ในการพยายามที่จะให้มีผลงาน ผลแห่งความพยายามจะนำไปสู่ผลงานที่ดีขึ้น

5.2 ความเป็นเครื่องมือ (Instrumentality) เมื่อบุคคลได้รับรู้ถึงความเป็นไปได้ของผลงานเกิดจากความพยายาม โดยเชื่อว่าความสำเร็จของงานระดับแรกจะอ่อนกว่างานระดับที่สอง เมื่อความพยายามมากขึ้นย่อมนำไปสู่รางวัลที่ต้องการ

5.3 ระดับความพึงพอใจในผลงาน (Valency) คือ การให้คุณค่าแก่สิ่งที่ได้รับหรือรางวัลว่าเป็นสิ่งที่ต้องการเพียงใด การให้คุณค่าแก่สิ่งที่ได้รับของแต่ละคนแตกต่างกันนั่นคือ ความพึงพอใจของแต่ละบุคคลนั่นเอง

ทฤษฎีนี้เป็นที่ยอมรับกันในองค์การธุรกิจ (สุรางค์รัตน์ วศินารมณ : 2538) จะนำมาใช้จูงใจพนักงานให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเสนอว่าการจ่ายตามผลงานมีความเกี่ยวข้องกับพื้นฐานการกระตุ้นให้เกิดผลงาน โดยทฤษฎีนี้อาจเขียนในรูปสมการว่า

$$M = E(IV)$$

M หรือการจูงใจ (ยอดขายสูงสุด) = ความคาดหวังว่าจะเป็นผู้ที่เป็นหนึ่งในยอดขาย (E)
 ความเชื่อว่าบริษัทจะจ่ายรางวัลให้ (I)
 และมีความปรารถนาที่จะได้เที่ยวรอบโลก (V)

6. ทฤษฎีความเสมอภาค (Equity Theory) J.Stacy Adams เสนอแนวคิดที่ว่าความพยายามในการปฏิบัติงาน ปริมาณและคุณภาพของผลผลิต(Job inputs) กับผลตอบแทนที่ได้จากงาน (Job outcomes) เช่น ค่าจ้าง การเลื่อนตำแหน่ง การยอมรับ เป็นต้น เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ถ้าอัตราส่วนไม่สมดุลกันก็อาจทำให้หย่อนสมรรถภาพลงหรืออาจเพิ่มขึ้นเพื่อให้เกิดความเสมอภาค แต่ถ้าเปรียบเทียบแล้วมีความเสมอภาคกันก็จะจูงใจให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยเขียนในรูปสมการได้ว่า

$$\frac{\text{ผลตอบแทนของบุคคล}}{\text{ความพยายามของบุคคล}} = \frac{\text{ผลตอบแทนของบุคคลอื่น}}{\text{ความพยายามของบุคคลอื่น}}$$

ดังนั้นทฤษฎีนี้เป็นการเสนอแนวคิดที่ให้ความสำคัญของความเสมอภาค ถ้าเมื่อใดภายในองค์กรเกิดความไม่เสมอภาคก็จะเกิดปฏิกิริยา การลดความไม่เสมอภาคที่จะพบเสมอ ๆ ได้แก่ การหนึ่งงาน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน

2.4 เกณฑ์คุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐาน

ผาสุก มุทเมธา (2535) กล่าวถึง เกณฑ์คุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

1. อาหารการกิน คนไทยทุกคนทุกครอบครัวควรมีอาหารเพียงพอแก่ความต้องการ มีคุณภาพและไม่เป็นพิษเป็นภัย
2. คนในครอบครัวของคนไทยควรมีที่อยู่อาศัยเหมาะสม มีความคงทนถาวรพอสมควร อย่างน้อยคงทนอยู่ได้ไม่น้อยกว่า 3 ปี ไม่ใช่เป็นบ้านชั่วคราว ทำพอคุ้มแดดค้อมฝน ใช้ลังกระดาษมาทำซึ่งไม่คงทนผูกพันได้ง่าย

3. คนไทยทุกคนเข้าถึงบริการสังคมพื้นฐานที่จำเป็นแก่ชีวิต เช่น ทางด้านสุขภาพอนามัยอย่างน้อยที่สุดควรได้รับการศึกษาขั้นประถมศึกษาหรือการศึกษามัธยมศึกษาบังคับนอกจากนั้นควรได้รับบริการด้านข่าวสารต่างๆ ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต

4. คนไทยทุกคนมีความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ไม่มีโจรผู้ร้ายมากเกินไป

5. คนไทยทุกคนรู้จักผลิตและจัดหาอาหารอย่างมีประสิทธิภาพ มีที่ทำกินที่เหมาะสมกับอาชีพและที่ทำกินควรมีคุณภาพเหมาะสมด้วย

6. ครอบครัวทุกครอบครัวของคนไทย ควรรู้จักควบคุมช่วงเวลาและจำนวนของการมีบุตร คือรู้จักวางแผนครอบครัว

7. คนไทยทุกคนมีส่วนในการพัฒนาความเป็นอยู่ และกำหนดชีวิตของตนเองและชุมชน มีส่วนร่วมในวิถีทางประชาธิปไตย เช่นการไปใช้สิทธิใช้เสียงในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาชุมชนตามบทบาท หน้าที่และความสามารถต่าง ๆ ทางด้านจิตใจ ค่านิยม วัฒนธรรม ซึ่งจำเป็นและต้องรักษาและดำรงไว้ให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

2.5 แนวคิดการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

ประเวศ วะสี (2530, หน้า 33-35) ได้เสนอว่าชุมชนที่จะพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจต้องมีองค์ประกอบ 5 อย่าง คือ

1.1 จิตใจที่มีธรรมะ ขยันหมั่นเพียร ไม่กลัวลำบาก ไม่โลภมาก มีสันโดษธรรม ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย กำหนดแบบแผนการผลิต และทำให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ

1.2 แบบแผนการผลิตเพื่อกินเอง ใช้เอง ทำให้ต้องทำหลายอย่างเป็นเกษตรผสมผสาน ซึ่งทำให้มีกินมีใช้และธรรมชาติแวดล้อมมีความสมดุล

1.3 ความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อม เกิดขึ้นเพราะแบบแผนการผลิตที่คำนึงถึงความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อม ขึ้นอยู่กับจิตใจมนุษย์ที่ไม่โลภมากและพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

1.4 การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ การผลิตเพื่อกินเอง ใช้เอง ตามความสมดุลของธรรมชาติแวดล้อมกับพฤติกรรมไม่ฟุ่มเฟือย ทำให้เศรษฐกิจสมดุล ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

1.5 ชีวิตชุมชน ระบบวิถีชีวิตมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มีอาหารการกินเหลือเฟือ มีเวลาช่วยเหลือกัน นับถือผู้เฒ่าผู้แก่ มีวัดเป็นสถาบันของชุมชนที่ช่วยพัฒนาจิตใจ เป็นศูนย์กลางของการศึกษาการสาธารณสุข ศิลปวัฒนธรรมเป็นสถาบันสังคมสงเคราะห์ และเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การพัฒนา

โมฆิต ปัมเปียมวัชร (2533 :4-6) การพัฒนาหมายถึง กระบวนการที่ส่งผลต่อคนส่วนใหญ่ใน 3 ลักษณะด้วยกันคือ

1. ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ที่เรียกว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจ และด้านสังคม คือ ความมีเหตุผลในการตัดสินใจและลดความขัดแย้ง โดยสันติวิธี ดังนั้นการพัฒนา คือ ความก้าวหน้าด้านต่าง ๆ ทางสังคม

2. ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจและสังคม

3. ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม

การพัฒนาหมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมก่อให้เกิดความเจริญ ความก้าวหน้า ความมั่นคง ความเป็นธรรมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

2.2 สวัสดิการ

สวัสดิการเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการจูงใจให้คนทำงานให้กับองค์กร สวัสดิการนี้อาจใช้ในรูปแบบคำอื่น เช่น “สิ่งตอบแทนทางอ้อม” นอกเหนือจากเงินเดือนและค่าจ้าง หรือ “ประโยชน์และบริการ” หรือ “ประโยชน์เกื้อกูล” ซึ่งล้วนแต่เป็นความหมายที่หมายถึงการที่องค์กรจัดหาแสวงหาเพื่อบริการ หรือให้ประโยชน์แก่บุคลากรเพื่อตอบแทนในการปฏิบัติงาน หรือเพื่อเอื้ออำนวยแก่การปฏิบัติงาน

ภิญโญ สาร (อ้างจาก ประกาศ งามชมพู : 2531) ให้ความหมายสวัสดิการไว้ว่าสวัสดิการหมายถึง ผลประโยชน์และบริการต่าง ๆ ที่หน่วยงานจัดให้แก่บุคลากรของหน่วยงานทั้งในขณะที่บุคลากรยังปฏิบัติงานอยู่ หยุดพักงานชั่วคราว หรือพ้นจากหน้าที่ไปแล้วเพื่อบำรุงขวัญบุคลากรให้บุคลากรได้ทำงานอย่างสบายใจ มีความพอใจกับงานและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สวัสดิการอาจให้เป็นเงินหรือให้เป็นบริการความสะดวกต่าง ๆ ก็ได้ แต่จะต้องให้เป็นพิเศษเพิ่มเติมจากเงินเดือนหรือค่าจ้างปกติ สวัสดิการที่หน่วยงานจัดให้อาจเกี่ยวข้องกับสุขภาพความปลอดภัย และความสะดวกสบายต่าง ๆ การศึกษาหรือข่าวสารประกอบความรู้ ความมั่นคงในทางการเงินความปลอดภัยและความสะดวกสบายต่าง ๆ การศึกษาหรือข่าวสารประกอบความรู้ความมั่นคงในทางการเงิน การพักผ่อนหรือสันทนาการ การให้คำปรึกษาเมื่อมีปัญหาทั้งในด้านส่วนตัวและครอบครัว และการให้ผลประโยชน์ที่เกี่ยวกับทุนหรือสังคมทั่วไป

Derek Torrington (1991) ให้ความหมายสวัสดิการ ว่า การกินดีอยู่ดี ซึ่งหมายถึงสุขภาพและความปลอดภัย โดยหมายรวมทั้งร่างกายและจิตใจ สวัสดิการด้านร่างกายจะเป็นสวัสดิการพื้นฐานในการดำรงชีวิตทั่วไป เช่น วันหยุด เป็นต้น ส่วนสวัสดิการด้านจิตใจ เช่น การให้คำปรึกษา การส่งเสริมสนับสนุนด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า สวัสดิการหมายถึงสิ่งที่องค์กรจัดให้แก่บุคลากรในองค์กร เพื่อบริการหรือให้ประโยชน์กับบุคลากรนอกเหนือไปจากเงินเดือนหรือค่าจ้าง ซึ่งสวัสดิการจะยังผลไปสู่ผลผลิตของงานเนื่องจากเป็นแรงจูงใจให้เกิดความมั่นใจ มั่นคง พึงพอใจจะดวกสบายในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต โดยสวัสดิการอาจเป็นในรูปตัวเงินหรือไม่ใช้ตัวเงินก็ได้

2.3 ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับสวัสดิการ

1. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์(Maslow's Hierachy of Needs) เป็นทฤษฎีแรงจูงใจที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย โดยทฤษฎีนี้มีสมมุติฐานที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความต้องการตามลำดับขั้น 5 ขั้น จากขั้นต่ำสุดไปขั้นสูงสุด ดังนี้

1.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ได้แก่ ปัจจัยสี่ และความต้องการทางด้านร่างกาย อื่น ๆ เช่น ความต้องการการพักผ่อน

1.2 ความต้องการความปลอดภัย เป็นความรู้สึกที่ต้องการความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคตรวมถึงการได้รับการคุ้มครองทางด้านร่างกายและจิตใจ

1.3 ความต้องการทางสังคม เป็นแรงจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ต้องการให้สังคมยอมรับเป็นสมาชิก ได้รับการยอมรับและความรักจากเพื่อนร่วมงาน ความเป็นมิตรภาพ

1.4 ความต้องการมีชื่อเสียง เป็นความต้องการระดับสูง ต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง มีฐานะเด่นตำแหน่งที่สูง อิศระเสรีภาพในความคิดความเชื่อมั่นในความรู้และความสำเร็จและการยอมรับ

1.5 ความต้องการในความสำเร็จตามความนึกคิดของตนเอง เป็นความต้องการขั้นสูงสุด คือ ต้องการที่ยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งที่ตนปรารถนา แต่เป็นระดับขั้นความต้องการที่ได้มาไม่ถาวร

จากทฤษฎีความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์อาจแบ่งระดับความต้องการได้ 2 ระดับ คือ ระดับแรกเป็นความต้องการด้านร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ซึ่งเป็นความต้องการที่สามารถสนองได้โดยง่าย ถ้าเทียบกับการจัดระบบค่าตอบแทนและระบบสวัสดิการ อาจอยู่ในรูปค่าจ้างเงินเดือน เงินเพิ่มพิเศษ ที่พัก การป้องกันอุบัติเหตุในการทำงาน การประกันชีวิต การรักษาพยาบาล เป็นต้น ส่วนความต้องการระดับสูงเป็นความต้องการทางสังคม ความต้องการในความสำเร็จตามความนึกคิดของตนเอง และความต้องการมีชื่อเสียง เทียบได้กับการจัดรูปแบบสวัสดิการในด้านนันทนาการ การให้ทุนการศึกษา การได้เลื่อนยศเลื่อนตำแหน่ง ดังนั้นในการจัดระบบค่าตอบแทนและการจัดสวัสดิการจะต้องจัดเพื่อตอบ

2.6 แนวการพึ่งตนเอง

ม.ร.ว.อดิณ รพีพัฒน์ (2531, หน้า 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพึ่งตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพึ่งตนเองในชนบทว่า กำลังเป็นเรื่องที่ทุกคนในวงการพัฒนาชนบท ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคลากรขององค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนเกษตรกรสนใจเพราะคิดว่าอาจเป็นทางออกที่สำคัญในการพัฒนาชนบท แต่เหมือนกับแนวคิดทั้งหลายในงานพัฒนาชนบท เช่น คุณภาพชีวิตหรือการมีส่วนร่วมของชุมชน ความหมายที่เป็นรูปธรรมที่สามารถไปปฏิบัติได้จริงจัง เป็นสิ่งที่ถกเถียงกันอยู่และยังเป็นที่ต้องร่วมกันแสวงหา

กาญจนา แก้วเทพ (2530, หน้า 4) ได้แบ่งระดับความหมายของการพึ่งตนเองไว้ 2 ส่วนคือ

1. การให้ความหมายในเชิงปัจเจกบุคคล การพึ่งตนเองหมายถึง กิจกรรมทั้งหลายที่กระทำโดยปัจเจก และครัวเรือน เพื่อบรรลุมีหลักประกันของการดำรงชีพของเขา

2. การให้ความหมายในลักษณะของกลุ่ม การพึ่งตนเอง หมายถึง สังคม (กลุ่ม) มีการจัดระบบเพื่อให้ประชาชนสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของตนเอง ด้วยวิธีการช่วยเหลือตนเองด้วยการร่วมมือกับคนอื่นที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ทั้งนี้การพึ่งตนเองที่แท้จริงต้องกินความรวมถึงว่ากลุ่มนั้นมีอิสระในการตั้งเป้าหมาย และมีอิสระในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายโดยอาศัยความพยายามและกำลังของคน

สุพัตร ดีศรี (2532, หน้า 89) ได้ให้ความคิดในการพัฒนาชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง ของชุมชนเกษตรกรรม ดังนี้

1. สิ่งใดไม่มี ถ้าชุมชนสามารถกระทำเองได้ควรได้เสริมให้ชุมชนนั้นกระทำ
2. จะต้องส่งเสริมให้ชาวบ้านเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตด้วยตนเอง เพื่อเหลือไว้ในการแลกเปลี่ยนบ้าง
3. ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีพื้นบ้าน
4. พัฒนาความรู้ทางสังคม การเมือง ทางความคิด ให้แก่ชาวบ้านให้ทันต่อโลกต่อธรรมชาติเท่าทันเหตุการณ์ต่าง ๆ

5. ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการกำหนดนโยบายในทางเปลี่ยนแปลงชุมชน คือ ร่วมรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมดูแลรักษา

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2530, หน้า 28) กล่าวว่า แนวทางการพึ่งตนเองในการพัฒนาชนบทนั้น การพึ่งตนเองของประชาชนเป็นเรื่องที่จำเป็น และยอมรับก่อนที่จะพึ่งตนเองได้นั้น ทั้งรัฐและชุมชนจะต้องร่วมกันดำเนินการให้ประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนยากจนให้เกิดการพึ่งตนเองได้

การพึ่งตนเองได้นั้นจำเป็นต้องมีความเชื่อมั่นว่า ตนย่อมช่วยตนเองได้ก่อนในการที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่าตนย่อมช่วยตนเองได้นั้น มีกระบวนการที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ คือ

1. ความรู้สึกของการรวมกันเป็นกลุ่มของคน ที่มีความสนใจร่วมกันและรวมกันอย่างครบถ้วน

2. ค่านิยมประชาธิปไตย โดยเน้นในเรื่องของการปลูกฝังให้คนในชุมชน มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และใช้มติของที่ประชุมตัดสินโดยไม่ใช้อิทธิพลส่วนตัวของใครเข้าไปแทรกในการตัดสินใจเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มชนบท

3. สปิริตในการทำงานร่วมกันคือ จะต้องมีการตกลงร่วมกันเกี่ยวกับกิจกรรมร่วมและกระทำร่วมกันโดยมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและร่วมช่วยเหลือกัน

4. สปิริตในการทำเป็นกลุ่ม โดยสร้างให้เกิดสปิริตที่จะมอง และให้ความสำคัญต่อความสนใจของกลุ่มว่าเป็นเรื่องสำคัญ และมีความพยายามร่วมกันในอันที่จะดำเนินการให้บรรลุผลของความสนใจนั้น

5. สปิริตในการสร้างสรรค์คือ ปลูกฝังให้มีความคิดริเริ่มมีการแสวงหาทรัพยากรใหม่ ๆ และใช้สิ่งเหล่านี้แก้ปัญหาของชุมชน การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เหมาะสม การบริหารและการจัดรูปองค์กรใหม่ ๆ มีประสบการณ์ใหม่ ๆ

6. สปิริตของร่วมกันสร้างความเชื่อถือว่า ช่วยตนเองได้โดยมีการรวบรวมทรัพยากรของกลุ่มหรือชุมชนทั้งทางกายภาพหรือทางวัตถุ ผสมกับทางจิตใจกระทำการให้เกิดผลให้มากที่สุด และมองทรัพยากรจากภายนอกชุมชนมีความสำคัญเป็นอันดับรอง หรือเป็นเพียงตัวประกอบเท่านั้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษา การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย : กรณีศึกษากลุ่มอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง อำเภอเทิง อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย โดยได้นำเสนอวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

พื้นที่ ที่ดำเนินการวิจัย

พื้นที่ ที่ดำเนินการวิจัยตามโครงการครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ของ บ้านหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 12 หมู่ที่ 15 ตำบลเวียง อำเภอเทิง บ้านหมู่ที่ 5 หมู่ที่ 8 และหมู่ที่ 11 ตำบลต้า อำเภอขุนตาล บ้านหมู่ที่ 6 หมู่ที่ 10 ตำบลยางฮ่อม อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย เหตุผลในการเลือกพื้นที่วิจัยครั้งนี้ เนื่องจาก เป็นพื้นที่ที่มีผู้ประกอบการอาชีพประมงบริเวณลุ่มแม่น้ำอิงเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการประกอบอาชีพนี้มาเป็นระยะเวลานาน ตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน แม้ในปัจจุบันอาชีพนี้จะประสบปัญหาในหลาย ๆ ด้านก็ตาม

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาได้แก่ ประชากรที่ประกอบอาชีพประมงลุ่มน้ำแม่อิงในเขต อำเภอเทิง และอำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย โดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 20 ของจำนวน 425 ครั้วเรือนที่ประกอบอาชีพนี้ คิดเป็น 85 ครั้วเรือน

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลประกอบด้วย

1. แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง วารสาร สิ่งพิมพ์ เป็นต้น
2. แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล ได้แก่
 - กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง จากกลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพประมงในลุ่มแม่น้ำอิง ร้อยละ 20 ของจำนวนครั้วเรือนที่ประกอบอาชีพนี้
 - บุคคลสำคัญในพื้นที่ เจ้าหน้าที่พนักงานหน่วยราชการ เป็นต้น
3. แหล่งข้อมูลที่เป็นสถานที่ ได้แก่ สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ตัวอย่าง

วิธีการเก็บข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูล และการตอบคำถามที่เป็นจริงและครอบคลุม ตามวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษา คณะผู้วิจัยจึงได้ไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. วิธีการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบไม่เป็นทางการ จำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ 85 คน โดยคณะผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เข้าไปสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มชาวประมง จนได้รับความไว้วางใจ ทำให้การสัมภาษณ์ได้ข้อมูลที่มีความเป็นจริงสูง ในการสัมภาษณ์ทุกครั้งคณะผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเกตควบคู่ไปด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์
2. เทปการสัมภาษณ์
3. แบบบันทึกการสังเกต

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลแบบไม่เป็นทางการ เพื่อให้ได้มาซึ่งสภาพการดำรงชีวิต ปัญหา โอกาสและความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนและจากกลุ่มคนจนเองโดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้ลักษณะการบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย : กรณีศึกษากลุ่มอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง อำเภอเทิง อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย เพื่อศึกษาสภาพและสาเหตุของปัญหาการดำรงชีวิต รูปแบบในการแก้ปัญหาด้วยการช่วยเหลือกันเองของกลุ่มคนจนอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง ตลอดจนศึกษาปัญหา โอกาส ช่องทาง และรูปแบบในการให้ความช่วยเหลือการเข้าถึงระบบบริการของรัฐและองค์กรเอกชน ตามความต้องการของกลุ่มคนจนอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง

4.1 ลักษณะภูมิประเทศ

เป็นที่ราบสูงมีแนวเทือกเขาดอยยาว ดอยผาหม่น และดอยผาจิเป็นแนวกันเขตแดนระหว่างประเทศไทย กับประเทศสาธารณรัฐประชาชนลาว บริเวณตอนกลางมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำอิง ที่ไหลมาจากอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผ่านอำเภอเทิงไหลลงสู่แม่น้ำโขง ที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย นอกจากนี้ยังมีแม่น้ำไหลผ่านพื้นที่อำเภอเทิง อีกคือแม่น้ำลาว แม่น้ำนาง

4.2 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะโดยทั่วไป กลางวันร้อนจัด และกลางคืนหนาวจัด มีฤดูกาลต่าง ๆ ดังนี้

ฤดูร้อน	เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม
ฤดูฝน	เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม
ฤดูหนาว	เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์

ส่วนที่ 1 สภาพและสาเหตุของปัญหาการดำรงชีวิต

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

หน่วย : คน

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	80	94.12
มัธยมศึกษา	4	4.70
ไม่ระบุ	1	1.18
รวม	85	100
2. สาเหตุการประกอบอาชีพประมง		
สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ	72	84.71
ย้ายถิ่นมาจากแหล่งอื่น	8	9.41
แต่งงานกับลูกหลานชาวประมง	5	5.88
รวม	85	100
3. ลักษณะการประกอบอาชีพ		
ประมงหาปลาเพียงอย่างเดียว	55	64.71
มีอาชีพเสริมเช่น การทำไร่ ทำนา รับจ้าง ฯลฯ	27	31.76
ใช้อาชีพประมงเป็นอาชีพเสริม	3	3.53
รวม	85	100
4. การกู้ยืมเงิน		
กู้เงินจากกองทุน	17	20
ไม่กู้เงิน	68	80
รวม	85	100

จากตารางพบว่า กลุ่มคนยากจนที่ประกอบอาชีพประมงกลุ่มแม่น้ำอิง ร้อยละ 85 บรรพบุรุษ ได้ประกอบอาชีพนี้ สืบทอดกันมาจนชั่วลูกชั่วหลาน ร้อยละ 10 ย้ายถิ่นฐานมาจากแหล่งอื่น และอีกร้อยละ 5 มาแต่งงานกับลูกหลานของชาวประมง (คนหาปลา) กลุ่มชาวประมงกลุ่มแม่น้ำอิง ร้อยละ 64 ประกอบอาชีพประมงหาปลาอย่างเดียวร้อยละ 32 มีอาชีพเสริม เช่น ทำนา ทำไร่ รับจ้าง ฯลฯ ร้อยละ 4 ใช้อาชีพประมงเป็นอาชีพเสริมหาเป็นบางฤดูและมักจะจับปลาแบบผิดกฎหมาย มีนายทุนหนุนหลัง กลุ่มชาวประมงกลุ่มแม่น้ำอิงมากกว่าร้อยละ 80 ไม่กู้เงินจากกองทุนใด ๆ และเอกชน แต่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 ติดหนี้จากร้านค้าของชำในหมู่บ้าน

4.3 สภาพชีวิตและสาเหตุปัญหาการดำรงชีพ

สภาพชีวิตและวิถีการดำรงชีพ พบว่ากลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพประมงมีวิถีชีวิตเรียบง่าย มีรายได้ไม่แน่นอน รายได้หลัก ๆ มีเฉพาะในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวคือการขายข้าว ซึ่งมีจำนวนน้อยที่มีที่ดินทำกิน แต่ส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินทำกินทำให้เกิดภาระมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่ากลุ่มคนจนที่ประกอบอาชีพประมงเป็นกลุ่มคนจนที่ด้อยโอกาสอีกกลุ่มหนึ่ง ที่ถูกสังคมทอดทิ้ง ไม่ให้ความสนใจดูแลช่วยเหลือ ดังคำกล่าวของลุงเงินที่ว่า “ทุกวันนี้ ชาวนา ชาวไร่เวลาน้ำท่วมไร่นา ก็มีเกษตรกรอำเภอนำพันธุ์ข้าว พันธุ์ไก่ มาแจก น้าหนาวก็เอาผ้าห่มมาให้ แต่คนหาปลาก็คนจนเหมือนกัน ไม่เคยได้รับแจกอะไรเลย” เนื่องจากคนกลุ่มนี้ได้มีวิวัฒนาการมาอย่างช้า ๆ ไม่เปลี่ยนแปลงหรือไม่สามารถแยกออกจากคนจนกลุ่มอื่น ๆ ได้ชัดเจน นั่นคือคนกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งมีอาชีพเสริมเป็นลูกจ้างบ้าง ทำไร่ ทำสวนบ้าง ประกอบกับวิถีการดำรงชีวิตได้ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงจากอดีตที่หาปลาแบบพอยู่พอกิน ไม่ได้ขึ้นตรงกับสภาพเศรษฐกิจเหมือน เช่นปัจจุบันมาเป็นการหาปลาเพื่อจำหน่าย วิธีการหาปลาที่หลากหลายกว่าเดิม ใช้ระยะเวลาในการหาปลาเพิ่มขึ้น แหล่งหาปลาไกลขึ้น ต้องพึ่งพาเทคโนโลยี คือต้องใช้เรือพายติดเครื่องยนต์เป็นพาหนะแทนเรือพายธรรมดา จากการศึกษาทำให้พบว่า กลุ่มคนประกอบอาชีพประมงมีจำนวนถึง ร้อยละ 60 ที่มีฐานะยากจนมาก และกว่า ร้อยละ 34.12 มีฐานะยากจน ที่เหลืออีก ร้อยละ 5.88 มีฐานะพอยู่พอกิน

ขนาดครอบครัว พบว่าส่วนมากเป็นครอบครัวขนาดเล็กและขนาดกลาง คือ เฉลี่ยแล้วมีสมาชิกในครอบครัวประมาณ 3-5 คน ระดับการศึกษา นั้นพบว่าส่วนมากจะจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ป.4-ป.6) เป็นส่วนใหญ่

จากการศึกษาพบว่าสภาพความเป็นอยู่ของผู้ประกอบอาชีพนี้ส่วนใหญ่ไม่มีเงินเก็บหรือเงินออม ทั้งนี้เพราะต้องใช้จ่ายประจำวันในการยังชีพประกอบกับการมีหนี้สิน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีหนี้สินกับนายทุนและร้านค้า การกู้ยืมมาเพื่อเป็นทุนในการประกอบอาชีพ การซื้อสิ่งของอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เป็นต้น แต่จะพบปัญหาอย่างมากคือ สงฆ์ไม่ทัน ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่จะมีรายได้ที่ไม่แน่นอน

จากสภาพเหล่านี้เองที่ทำให้ต้องหาปลาให้ได้เพิ่มมากขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อการยังชีพในครอบครัว จึงมีคนหาปลาบางกลุ่ม นอกจากจะหาโดยวิธีเดิมแล้ว ยังใช้วิธีที่ผิดกฎหมาย คือ ใช้ระเบิด และใช้ไฟฟ้าทำให้มีปลาที่เหลือจากการเก็บไม่หมดเน่าตายเต็มท้องน้ำ สร้างมลภาวะ รวมทั้งสัตว์น้ำอื่น ๆ เช่น ปลาเล็ก ๆ ปู กุ้ง หอย ตายและสูญหายไปด้วย ขณะที่ทางภาครัฐที่รับผิดชอบ (ประมงอำเภอ) ก็ละเลยไม่ได้ใส่ใจในการห้ามและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายเหล่านี้ บางครั้งบางหมู่บ้านก็ได้ดำเนินการห้ามหาปลา โดยอ้างว่าเป็นการอนุรักษ์ แต่ก็ดำเนินการเปิดให้หาปลาเพื่อเก็บเงินโดยอ้างว่านำไปเป็นรายได้ของกลุ่มผู้นำบางเป็นกองกลางหมู่บ้านบ้าง

สาเหตุต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ผู้ประกอบอาชีพประมงมีฐานะยากจนประสบกับภาวะการครองชีพที่ยากลำบาก ประสบกับมีกลุ่มอนุรักษ์ที่พยายามปิดกั้น หวังห้ามการหาปลา อย่างไรก็ตามเหตุผลหวังเพียงผลงานโดยไม่ได้มองถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มประมง ที่ต้องอาศัยการหาปลายังชีพว่าจะดำรงชีพอยู่ได้อย่างไร

ส่วนที่ 2 รูปแบบการแก้ปัญหาด้วยการช่วยเหลือกันเองของกลุ่มคนจนประมงลุ่มแม่น้ำอิง

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มคนกลุ่มนี้ ในปัจจุบันได้รับการบีบคั้นและกดดันจากหลาย ๆ ฝ่าย จากวิกฤติที่เกิดขึ้น ทำให้พวกเขาเหล่านี้คล้ายกับว่ามีแรงกระเพื่อมที่จะดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอด จากการศึกษานี้ทำให้พบว่าพวกเขามีการรวมกลุ่มขึ้นเป็นกลุ่มประมง แต่การจัดตั้งกลุ่มนี้มีเฉพาะในเขต เท่านั้น ซึ่งการรวมกลุ่มประมงนี้ก็มิได้มีความเข้มแข็งสักเท่าไรนัก ทั้งนี้เนื่องมาจาก ต่างคนก็ต่างมีภาระหน้าที่ รวมทั้งการขาดการให้ความช่วยเหลือและความสนับสนุนจากภาคเอกชนหรือแม้แต่จากภาครัฐเอง ที่ละเลยไม่เห็นความสำคัญของพวกเขา ทำให้ขีดความสามารถในการต่อรองและยืนหยัดอยู่ในสังคมไม่เพิ่มขึ้น เพราะหากสังเกตจากข้อมูลที่ได้รับจะพบว่า บุคคลกลุ่มดังกล่าวนี้มิได้มีการศึกษาที่สูงนัก ทำให้การจัดการหรือการรวมกลุ่มเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมเป็นไปได้ยากสำหรับพวกเขาเหล่านี้ จากการที่ได้สนทนากับกลุ่มคนเหล่านี้ทำให้เราได้ทราบถึงปัญหาและความต้องการที่จะพัฒนาชีวิต พัฒนาอาชีพประมง ให้ดีขึ้น รวมทั้งความต้องการที่จะมีอาชีพเสริมให้กับครอบครัวและสวัสดิการที่สังคมควรหยิบยื่นให้

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มคนจนอาชีพประมงนี้ ไม่มีการร่วมมือในลักษณะของกลุ่มอาชีพ ทั้งนี้เนื่องจาก ขาดเงินทุน ขาดความรู้ในการพัฒนาอาชีพของตนรวมทั้งส่วนใหญ่กล่าวว่าตนไม่เคยได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเลยแม้กระทั่งเรื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของตน ทั้งนี้เนื่องจากต้องใช้เวลาตลอดวันตั้งแต่เช้าออกเดินทางไปทำมาหากิน ค่ำมืดจึงกลับบ้าน พักผ่อนเพื่อทำงานวันใหม่ ทั้งนี้ไม่มีหน่วยงานใดมาให้ความรู้ในด้านอาชีพ สิ่งเหล่านี้เองที่ทำให้พวกเขาไม่สามารถพัฒนาวิชาชีพของตนเองได้ ดังนั้นการที่จะให้พวกเขาแก้ปัญหาและช่วยเหลือกันเองโดยขาดความรู้ขาดผู้ที่คอยสนับสนุนเป็นแรงในการผลักดันนั้นเป็นเรื่องที่ยากมาก

ส่วนที่ 3 ปัญหา โอกาส ช่องทาง และรูปแบบในการให้ความช่วยเหลือการเข้าถึงระบบบริการของรัฐ และองค์กรเอกชน ตามความต้องการของกลุ่มคนจนอาชีพประมงกลุ่มแม่น้ำอิง

ตารางที่ 2 ลักษณะการช่วยเหลือจากภาครัฐและองค์กรเอกชน

หน่วย : คน

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1.สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล		
บัตรสงเคราะห์	59	69.41
บัตรประกันสุขภาพ	4	4.71
บัตรทอง	10	11.76
ไม่ได้รับความช่วยเหลือ	12	14.12
รวม	85	100
2.ประชาสงเคราะห์อำเภอ		
ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือ	81	95.29
ได้รับความช่วยเหลือเป็นบางครั้ง	4	4.71
รวม	85	100

จากตารางพบว่า กลุ่มคนจนอาชีพประมงกลุ่มแม่น้ำอิงได้รับสวัสดิการที่ภาครัฐจัดให้คือ สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล ร้อยละ 69.41 มีบัตรสงเคราะห์ ร้อยละ 4.71 มีบัตรประกันสุขภาพ ร้อยละ 11.76 ใช้บัตรทอง และอีกร้อยละ 14.12 ไม่ได้รับความช่วยเหลือ ส่วนในด้านประชา-สงเคราะห์อำเภอนั้น ให้ความช่วยเหลือบางครั้ง ผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือมีไม่ถึงร้อยละ 5 นั่นคือมีผู้ได้รับความช่วยเหลือเพียง ร้อยละ 4.71 เท่านั้น ที่เหลืออีก 95.29 ไม่ได้รับความช่วยเหลือเลย

4.4 ความต้องการการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชน

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบว่าพวกเขายังขาดระบบประกันสังคมที่ทั่วถึง เช่น ประกันการว่างงาน ประกันการศึกษา เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่พวกเขาควรจะได้รับ นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มคนจนอาชีพประมงต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน พัฒนาอาชีพ ต้องการอาชีพเสริมและสวัสดิการที่สังคมควรหยิบยื่นให้ นอกจากพวกเขาจะต้องประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ฐานะทางครอบครัว ความยากลำบากและการดิ้นรนเพื่อที่จะหาเลี้ยงชีพแล้วพวกเขายังต้องประสบกับพวกที่กระทำความผิดกฎหมาย ต้องต่อสู้เพื่อปกป้องอาชีพให้ดำรงอยู่ได้ในสังคม รวมถึงการทำความเข้าใจกับพวกที่เรียกตัวเองว่าเป็นนักอนุรักษ์ ที่อนุรักษ์จนไม่ลืมหูลืมตา เป็นนักอนุรักษ์ตามกระแส ซึ่งลำพังพวกเขาไม่สามารถที่จะดำเนินการได้ ไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง หวังพึ่งพิงภาครัฐ แต่ภาครัฐกับไม่เคยเข้าใจหรืออาจพูดได้ว่าไม่รู้ด้วยซ้ำไปว่ายังมี

กลุ่มของพวกเขาอยู่ในสังคมดั่งนั้นจากการที่ได้สนทนากับบุคคลกลุ่มนี้ทำให้ได้ทราบว่าสิ่งหนึ่งที่พวกเขาต้องการ คือ ผู้ที่จะดำเนินการเคลื่อนไหวสร้างให้พวกเขามีกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่เหมือนเช่นที่ผ่านมา ๆ มา พวกเขาต้องการก่อตั้งกลุ่มอาชีพนี้เพื่อพัฒนาอาชีพ ปกป้องผลประโยชน์อันชอบธรรมของเขา และดำรงไว้ซึ่งอาชีพประมงน้ำจืดไม่ให้ล่มสลาย

จากการศึกษาพอจะสรุปประเด็นที่กลุ่มคนอาชีพประมงต้องการให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความช่วยเหลือได้เป็นดังนี้

1. การดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอาชีพประมงน้ำจืด ที่มีความเข้มแข็ง สามารถพัฒนาอาชีพ ปกป้องผลประโยชน์ของพวกเขา รวมถึงการทำให้พวกเขามีขีดความสามารถในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ต่อสู้กับกลุ่มพ่อค้าคนกลาง กลุ่มชาวประมงที่กระทำผิดกฎหมาย และดำรงไว้ซึ่งอาชีพประมงน้ำจืด
2. การจัดหาเงินทุนประกอบอาชีพ และปลดหนี้ของกลุ่มอาชีพประมงกลุ่มแม่น้ำอิง ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มคนเหล่านี้ต้องการที่จะมีเงินทุนสำหรับการประกอบอาชีพของตนเพราะปัจจุบันการประกอบอาชีพประมงน้ำจืดต้องอาศัยเครื่องมือที่ทันสมัย เพื่อที่จะเพิ่มรายได้ให้เพียงพอต่อรายจ่าย อีกทั้งการที่มีภาระหนี้สินจำนวนมาก ที่จะต้องชำระแก่เจ้าหนี้ทั้ง ๆ ที่ต้องประสบกับปัญหาในหลาย ๆ ด้าน
3. การจัดหาอาชีพเสริมให้กับครอบครัว ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะพบว่ากลุ่มอาชีพประมงเป็นกลุ่มยากจนที่ต้องหาเข้ากินค่าอีกทั้งขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ ขาดความรู้ในการพัฒนาอาชีพของตน นอกจากนี้ยังต้องรับกับภาระหนี้สินที่เพิ่มขึ้น ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ต้องการที่จะหารายได้เสริมให้กับครอบครัวให้เพียงพอต่อรายจ่าย การต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้บุคคลเหล่านี้ต้องดิ้นรนแสวงหาสิ่งที่ดีกว่า
4. การจัดระบบข้อมูลข่าวสารกรณีพิเศษในการพัฒนาอาชีพประมงน้ำจืด ทั้งนี้จากการศึกษาทำให้ได้พบว่า กลุ่มบุคคลเหล่านี้ไม่ได้รับความรู้ ข่าวสารต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพของตน ทำให้การพัฒนาอาชีพเป็นไปได้ยากมาก ดังนั้น การที่จะให้บุคคลมีความรู้ ทันท่วงทีเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัว เป็นสิ่งที่ทำให้พวกเขามีโอกาส มีความคิด และสามารถนำมาปฏิบัติพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาอาชีพได้
5. การจัดระบบประกันสังคมอย่างทั่วถึง เช่น ประกันการว่างงาน ประกันการศึกษา ประกันสุขภาพ เป็นต้น จากการศึกษานี้ทำให้เราได้พบว่า สวัสดิการในด้านต่าง ๆ ที่รัฐได้จัดให้นั้น ยังไม่ทั่วถึง ผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือหากเทียบกันแล้วจะพบว่าผู้ที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่นี่จะได้รับจะเป็นในเรื่องของการจัดสวัสดิการในด้านการรักษาพยาบาล

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย กรณีศึกษา กลุ่มอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง อำเภอเทิง อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงรายสามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. กลุ่มคนยากจนที่ประกอบอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง ร้อยละ 84.71 ได้ประกอบอาชีพนี้สืบต่อกันมาจนชั่วลูกชั่วหลาน ร้อยละ 9.41 ย้ายถิ่นฐานมาจากแหล่งอื่น และอีกร้อยละ 5.88 มาแต่งงานกับลูกหลานชาวประมง

2. กลุ่มชาวประมงลุ่มแม่น้ำอิง ร้อยละ 64.71 ประกอบอาชีพประมงหาปลาอย่างเดียว ร้อยละ 31.76 มีอาชีพเสริม เช่น ทำนา ทำไร่ ทำสวน รับจ้าง ตีผึ้ง จับงู ฯลฯ อีก ร้อยละ 3.53 ใช้อาชีพประมงเป็นอาชีพเสริมหาเป็นบางฤดูและมักจะจับปลาแบบผิดกฎหมาย มีนายทุนหนุนหลัง

3. จำนวนถึงร้อยละ 60 มีฐานะยากจนมาก และกว่าร้อยละ 34.12 มีฐานะยากจน ที่เหลืออีก ร้อยละ 5.88 มีฐานะพออยู่พอกิน

4. กลุ่มชาวประมงลุ่มแม่น้ำอิง ร้อยละ 80 ไม่รู้เงินจากกองทุนใด ๆ และภาคเอกชน สาเหตุมาจากการขาดความเชื่อถือและกลัวไม่มีเงินใช้หนี้ แต่ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 85 ติดหนี้จากร้านค้าของชำในหมู่บ้าน เพราะต้องซื้อของกินของใช้ที่จำเป็นในครัวเรือน

5. กลุ่มชาวประมง ร้อยละ 94.12 มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา

6. บุตรได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 69.41 ในระดับอนุปริญา ร้อยละ 2.35 นอกนั้นไม่ได้เรียนต่ออีก ร้อยละ 28.24

7. ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรใด ๆ สวัสดิการที่ได้รับจากภาครัฐ คือ สวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล ร้อยละ 69.41 มีบัตรสงเคราะห์ ร้อยละ 4.71 มีบัตรประกันสุขภาพ ร้อยละ 11.76 ใช้บัตรทอง ร้อยละ 14.12 ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือ ด้านประชาสัมพันธ์อำเภอให้ความช่วยเหลือเป็นบางครั้ง ผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือ มีไม่ถึงร้อยละ 5 นั้น คือมีผู้ได้รับความช่วยเหลือเพียง ร้อยละ 4.71 เท่านั้น ที่เหลืออีก 95.29 ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือเลย

8. ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ

9. ขาดวัสดุเครื่องมือที่ทันสมัยในการจับปลา

10. ไม่มีการร่วมมือในลักษณะกลุ่มอาชีพ

11. ขาดข้อมูลข่าวสาร -

12. ขาดระบบประกันสังคม

ความต้องการให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความช่วยเหลือ

1. จัดตั้งกลุ่มอาชีพประมงน้ำจืด
2. จัดหาเงินทุนประกอบอาชีพ และปลดหนี้ของกลุ่มอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง
3. จัดหาอาชีพเสริมให้กับครอบครัว
4. จัดระบบข้อมูลข่าวสารกรณีพิเศษในด้านการพัฒนาอาชีพประมงน้ำจืด
5. จัดระบบประกันสังคมอย่างทั่วถึง เช่น ประกันการว่างงาน ประกันการศึกษา ประกันสุขภาพ ฯลฯ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย : กรณีศึกษา กลุ่มอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง อำเภอเทิง อำเภอขุนตาล จังหวัดเชียงราย มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการสำรวจสภาพปัญหา สาเหตุการดำรงชีวิตของกลุ่มคนจนอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง และรูปแบบในการแก้ปัญหาด้วยการช่วยเหลือกันเองของกลุ่ม ตลอดจนการเข้าถึงระบบบริการของภาครัฐและองค์กรเอกชน

2. การสำรวจสภาพชีวิต มีการใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ส่วนมากจะประสบปัญหาในด้านรายจ่าย เนื่องจากครอบครัวขาดอาชีพเสริมที่จะเพิ่มรายได้ให้เพียงพอต่อค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้ต้องหาแนวทางในการจับปลาให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสภาพแวดล้อม

3. ด้านสวัสดิการและการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐ พบว่า ส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการในด้านการรักษาพยาบาล ส่วนด้านประสาชงเคราะห์ หรือการช่วยเหลือในด้านอื่นน้อยมาก จนถึงไม่มีเลย ดังนั้นส่วนใหญ่จึงต้องการที่จะได้รับสวัสดิการและการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐและองค์กรเอกชนในเรื่องการประกันการว่างงาน การประกันด้านการศึกษา เป็นต้น

4. จากการศึกษารูปแบบการแก้ปัญหาตนเองของกลุ่มคนจนอาชีพประมงพบว่าแทบจะไม่มีเลย ทั้งนี้แม้มีก่อตั้งบ้างก็ไม่ประสบความสำเร็จ ด้วยเพราะว่าไม่มีผู้ที่คอยสนับสนุน ให้ความรู้ หรือเป็นแกนนำในการก่อตั้ง รวมทั้งกลุ่มคนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ได้รับการศึกษาน้อย และไม่สามารถจะจัดการหรือไม่มีรูปแบบในการแก้ปัญหาได้จริง ทำให้ไม่สามารถพัฒนาวิถีชีวิต พัฒนาอาชีพและความเป็นอยู่ของตนได้

5. การศึกษาครั้งนี้ทำให้กลุ่มคณะผู้วิจัย ได้ทราบว่าปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ กลุ่มคนบางกลุ่มที่จำกัดหรือหวงห้ามการหาปลา การเปิดให้หาปลาเพื่อเก็บเงิน รวมทั้งมีบุคคลที่กระทำการผิดกฎหมาย เช่น การใช้ระเบิด การใช้ไฟฟ้าจี้ ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่กลุ่มประมงได้เผชิญ

5.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยจะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกลุ่มตัวอย่าง สร้างความไว้วางใจ และความสนิทสนม ทั้งนี้เพราะ ส่วนใหญ่ไม่ยอมให้ข้อมูลเพราะกลัวจะมีผลกระทบต่ตัวเองและบุคคลที่กล่าวถึง
2. ผู้นำชุมชนถือเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้ทราบข้อมูลในหลาย ๆ ด้านได้ดียิ่งขึ้น การสร้างความเข้าใจแก่ผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชนถือเป็นสิ่งที่สำคัญ

บรรณานุกรม

ผาสุก มุทธเมธา , คติชาวบ้านกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต , กรุงเทพฯ ฯ : โอเดียนสโตร์ , 2535 .

ภาคผนวก

แบบบันทึกการสัมภาษณ์

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ ตามโครงการวิจัย ฯ

ตอนที่ 1.

ความเป็นมาก่อนที่จะมาประกอบอาชีพประมงลุ่มแม่น้ำอิง.

- เคยทำอาชีพอะไรมาก่อน ?
- มาทำอาชีพประมง(หาปลา)ตั้งแต่เมื่อใด ?
- ทำไมจึงมาทำอาชีพนี้ ?
- ได้ทำอาชีพอื่นเสริมหรือไม่ ทำอะไรบ้าง เพราะอะไร , ?
- การหาปลาที่ผ่านมา(เมื่อก่อน)ทำกันอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร ?
- ปริมาณปลาที่ได้เป็นอย่างไร รายได้เป็นอย่างไร เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครอบครัวหรือไม่
- เคยได้รับการให้ความช่วยเหลือจากใครบ้าง ลักษณะใด ?

ตอนที่ 2

สภาวะการณ์ในปัจจุบันของการประกอบอาชีพหาปลา

- การหาปลาปัจจุบันทำกันอย่างไร ช่วงเวลาในการหาปลา
- ปริมาณที่หาได้ ? รายได้เป็นอย่างไร? ตลาดมีความต้องการเพียงใด ?
- อุปสรรค บัญหา ในการจับปลา มีการกดขี่ เบียดเบียนจากบุคคล ข้าราชการส่วนใดบ้าง และเป็นอย่างไร ?
- มีการรวมกลุ่มที่ประกอบอาชีพหาปลาหรือไม่ ? ถ้ารวม มีสมาชิกเท่าใด?
- มีใคร กลุ่ม / องค์กรใดที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ หรือส่งเสริม พัฒนาอาชีพ และทำอย่างไร?
- มีเงื่อนไขในการช่วยเหลืออย่างไร ? มีหนี้สินเท่าใด กู้ยืมจากที่ใด ดอกเบี้ยและการส่งคืนเป็นอย่างไร กู้ไปทำอะไร ?
- ท่านมีความเห็นต่อนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้อย่างไร ?
 1. รักษาทุกโรค 30 บาท
 2. พักหนี้เกษตรกร
 3. กองทุนหมู่บ้านละล้าน
- การติดต่อราชการ การประสานงานกับหน่วยงาน (อบต., ผู้ใหญ่บ้าน, กำนัน) เป็นอย่างไร ฟังพอใจหรือไม่ ?

ตอนที่ 3

สิ่งที่มุ่งหวังที่จะให้เกิดขึ้นในอนาคต สำหรับผู้ที่ประกอบอาชีพหาปลา(ประมง)ลุ่มแม่น้ำอิง

- ท่านต้องการพัฒนาอาชีพนี้อย่างไร ?
- ต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือด้านใด อย่างไร เท่าใด ?
- ต้องการให้องค์กรจากภาคเอกชนเข้ามาช่วยเหลือหรือไม่ อย่างไร เท่าใด ใครบ้าง NGO.ด้วยหรือไม่ ?
- สวัสดิการที่ต้องการให้เกิดขึ้น สำหรับกลุ่มอาชีพหาปลาคืออะไร เท่าใด ?
- เงินทุนหมุนเวียนที่ต้องการใช้ในการประกอบอาชีพมีเท่าใด? จากที่ไหน? เงื่อนไขเป็นอย่างไร?
- ความช่วยเหลือและความร่วมมือที่ต้องการจากกลุ่มอาชีพเดียวกันเป็นอย่างไร? รูปแบบใด ?
- ต้องการให้การบริการขององค์กร ทั้งของภาครัฐ ห้างถิ่น (อบต., ผู้ใหญ่บ้าน, กำนัน) และเอกชน และต้องการให้มี การยอมรับต่อกลุ่มอาชีพนี้อย่างไร?